

Budowanie wypowiedzi ustnej na podstawie tekstu literackiego i ikonicznego

Warsztaty dla nauczycieli języka polskiego liceów ogólnokształcących i techników

(4 godziny dydaktyczne)

Materiał przygotowany przez Kingę Białek

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego



Cele warsztatów

Cele zajęć:

Uczestnik po zajęciach:

- określa wymagania związane z tworzeniem wypowiedzi ustnej na podstawie tekstu literackiego i ikonicznego,
- wymienia zadania ucznia budującego wypowiedź ustną na podstawie tekstu literackiego i ikonicznego,
- zna i stosuje zasady budowania wypowiedzi tego typu,
- omawia kolejne etapy pracy ucznia nad budowaniem wypowiedzi tego typu,
- potrafi wykorzystać wiedzę i umiejętności nabyte na szkoleniu w planowaniu lekcji.



Pytania kluczowe

- Czego oczekuje się od ucznia przystępującego do matury ustnej?
- Jakie czynności należy wykonać, by zrealizować zadanie?
- Jak zbudować wypowiedź?
- Jak w procesie nauczania przygotowywać ucznia do budowania wypowiedzi ustnej z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego w oparciu o literackie i ikoniczne teksty kultury?



Uczeń mówcą (Podstawa programowa)

Po klasie III szkoły podstawowej uczeń: (...) dobiera właściwe formy komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych, uczestniczy w rozmowach: zadaje pytania, udziela odpowiedzi i prezentuje własne zdanie; (...) dba o kulturę wypowiedzania się; poprawnie artykułuje głoski, akcentuje wyrazy, stosuje pauzy i właściwą intonację w zdaniu oznajmującym, pytającym i rozkazującym; stosuje formuły grzecznościowe (...).

Po klasie VI szkoły podstawowej uczeń: tworzy spójne teksty na tematy poruszane na zajęciach – związane z otaczającą rzeczywistością i poznanymi tekstami kultury; dostosowuje sposób wyrażania się do oficjalnej i nieoficjalnej sytuacji komunikacyjnej oraz do zamierzonego celu; (...) świadomie posługuje się różnymi formami językowymi oraz (w wypowiedzi ustnej) mimiką, gestykulacją, postawą ciała (...).

Po klasie III gimnazjum uczeń: tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) (...); dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada (...); uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi (...); stosuje zasady etykiety językowej (...).

Maturzysta: przygotowuje wypowiedź (wybiera formę gatunkową i odpowiedni układ kompozycyjny, analizuje temat, wybiera formę kompozycyjną, sporządza plan wypowiedzi, dobiera właściwe słownictwo); tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (...); publicznie wygłasza przygotowaną przez siebie wypowiedź, dbając o dźwiękową wyrazistość przekazu (w tym także tempo mowy i donośność głosu); stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne, zdając sobie sprawę z ich wartości i funkcji; wystrzega się nieuczciwych zabiegów erystycznych (...).

Budowanie wypowiedzi ustnej
na podstawie tekstu literackiego i ikonicznego

CZĘŚĆ I – TEKST LITERACKI



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Jak wykorzystać teorie komparatystyczne?

- *Podstawowym pojęciem [krytyki tematycznej], jak sama nazwa wskazuje, jest – temat, ale swoiście rozumiany. Nie chodzi tu o tradycyjny zespół motywów, stanowiący ośrodek świata przedstawionego utworu, ale pewien **element obrazowy, przez który poeta ujmuje świat**. Tak ujęty temat odnosi się nie do każdego wątku obrazowego, ale do pewnych, typowych dla danego pisarstwa grup obrazowych, które powtarzają się w jego twórczości i mogą być traktowane jako ośrodkowy element jego wyobraźni.*

Źródło: A. Baluchowa, *Krytyka tematyczna*, „Polonistyka” nr 2/1995.

- Krytyka tematyczna jako odłam „The New Criticism” – czerpie z teorii strukturalnych, semiotycznych i formalnych;
- *Literacki temat jest (...) punktem spotkania między odniesieniem tekstu do własnego świata, światem poza tekstem a uwagą odbiorcy.*

Źródło: T. Pavel, *Thematic and Historical Evidence*,
[za:] A. Łebkowska, *Nowe oblicze krytyki tematycznej?*,
„Teksty Drugie” nr 4/1994.



Jak wykorzystać teorie komparatystyczne?

- Topos i miejsca wspólne
- Topos *jest rezultatem petryfikacji tradycyjnego motywu, który zostaje trwale powiązany z pewnym znaczeniem, zastosowaniem oraz z rozpoznawalną „półgotową” formą językową.*
- *„Topizacja” motywu polega na stabilizacji jednego ze znaczeń z pominięciem innych, istniejących potencjalnie lub obocznie.*

Źródło: J. Abramowska, *Topos i niektóre miejsca wspólne badań literackich*, [w:] *Teoretycznoliterackie tematy i problemy*, wybór, wstęp i oprac. Danuta Ulicka, Warszawa 2003.



Uczeń i tekst literacki

(Podstawa programowa)

1. Wstępne rozpoznanie.

- Uczeń prezentuje własne przeżycia wynikające z kontaktu z dziełem sztuki; określa problematykę utworu; rozpoznaje konwencję literacką (stałe pojawianie się danego literackiego rozwiązania w obrębie pewnego historycznie określonego zbioru utworów).

2. Analiza

- Uczeń dostrzega w czytanych utworach cechy charakterystyczne określonej epoki (średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, współczesność); rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego i bohatera (narracja, fabuła, sytuacja liryczna, akcja); porównuje utwory literackie lub ich fragmenty (dostrzega cechy wspólne i różne).

3. Interpretacja

- Uczeń wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (np. słowa-klucze, wyznaczniki kompozycji); wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty (np. literackie, kulturowe, filozoficzne, religijne); porównuje funkcjonowanie tych samych motywów w różnych utworach literackich; odczytuje treści alegoryczne i symboliczne utworu.

4. Wartości i wartościowanie

- Uczeń dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne; dostrzega w świecie konflikty wartości (np. równości i wolności, sprawiedliwości i miłości) oraz rozumie źródła tych konfliktów.

Źródło: Podstawa programowa z komentarzami. Tom 2. Język polski w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum, s. 46-48.



Uczeń i tekst literacki (zagadnienia)

- funkcje środków stylistycznych i artystycznych
- elementy konstrukcyjne utworu
- problematyka
- bohater i świat przedstawiony
- kontekst
- motyw
- wartościowania/ konflikt wartości

Polecenie: Proszę spróbować stworzyć „podręczny słowniczek pojęć i terminów”
Jakimi pojęciami/ terminami dysponuje uczeń?



Zadania z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego oparte na tekście literackim – typy

POLECENIE

Zdanie zawierające temat (np.)

problematyka
społeczna
i kulturowa

wartości
i
wartościowanie

problemy
etyczne

stylizacja i jej
funkcje

Zagadnienia
krytycznoliterackie

estetyka

Zdanie z czasownikami
operacyjnymi (np.)

omów

rozważ

odpowiedz

odwołaj się do...

TEKST LITERACKI

- różnicowanie tekstów pod względem rodzajowym, gatunkowym, historycznoliterackim
 - lektura obowiązkowa/ nieobowiązkowa
- (UWAGA! W przypadku lektur obowiązkowych należy odwołać się do całości utworu!)

Zadania z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego oparte na tekście literackim – przykładowe zadanie

Jakie recepty na szczęśliwe życie można znaleźć w tekstach kultury? Odpowiedz, odwołując się do *Pieśni IX* Jana Kochanowskiego oraz innych tekstów kultury.

Jan Kochanowski

Pieśń IX (Księgi pierwsze)

Chcemy sobie być radzi?

Rozkaż, panie, czeladzi,

Niechaj na stół dobrego wina przynaszają,

A przy tym w złote gęśli albo w lutnią grają.

Kto tak mądry, że zgadnie,

Co nań jutro przypadnie?

Sam Bóg wie przysze rzeczy, a śmieje się z nieba,

Kiedy się człowiek troszcze więcej, niżli trzeba. [...]

Próżno ma mieć na pieczy

Śmiertelny wieczne rzeczy;

Dosyć na tym, kiedy wie, że go to nie minie,

Co z przejrzienia² Pańskiego od wieku mu płynie.

A nigdy nie zabłądzi,

Kto tak umysł narządzi,

Jakoby umiał szczęście i nieszczęście znosić,

Temu mężnie wytrzymać, w owym się nie wznosić.

Chwałę szczęście stateczne³:

Nie chce li też być wieczne,

Spuszczę⁴, com wziął, a w cnotę własną się ogarnę

I uczciwej chudoby⁵ bez posagu pragnę.

Nie umiem ja, gdy w żagle

Uderzą wiatry nagle,

Krzyżem padać i świętych przenajdować⁶ dary,

Aby łakomej wodzie tureckie towary

Bogactwa nie przydały

Wpadwszy gdzie między skały;

Tam ja bezpiecznym sercem⁷ i pełen otuchy

W równej fuście⁸ popłynę przez morskie rozruchy

Jan Kochanowski, *Pieśń IX*, [w:] tenże, *Pieśni*, oprac. L. Szczerbicka-Ślęk, Wrocław 2008.

1 *Być sobie radzi* – cieszyć się razem.

2 *Z przejrzienia* – z postanowienia, z przewidzenia.

3 *Stateczne* – niezmiennie.

4 *Spuszczę* – oddam.

5 *Chudoba* – skromny dobytek.

6 *Przenajdować* – zjednywać.

7 *Bezpečnym sercem* – sercem wolnym od obaw.

8 *Fusta* – rodzaj statku.

Źródło: Część ustna egzaminu maturalnego z języka polskiego od roku szkolnego 2014/2015. Zbiór przykładowych zadań, A. Brożek, J. Dobkowska, K. Kozłowska, J. Malik, J. Nocoń, S. J. Żurek, CKE, Warszawa 2014, s. 9.



Zadania z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego oparte na tekście literackim

Proszę spróbować „rozbić” polecenie egzaminacyjne na poszczególne składniki.

Czego oczekuje się od zdającego?

Proszę posłużyć się **Kartą pracy 1.**



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Zadania z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego oparte na tekście literackim

1. Analiza polecenia

Jakie recepty na szczęśliwe życie można znaleźć w tekstach kultury?

**problemy etyczne
różne odpowiedzi**

Odpowiedz, odwołując się do *Pieśni IX* Jana Kochanowskiego oraz innych tekstów kultury.

co najmniej dwa teksty kultury



Zadania z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego oparte na tekście literackim

Proszę wskazać w tekście miejsca znaczące – ważne cytaty i dokonać próby uogólnienia.

Co mówi tekst?



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Zadania z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego oparte na tekście literackim

2. Czytanie tekstu

Jan Kochanowski

Pieśń IX (Księgi pierwsze)

Chcemy sobie być radzi¹

Rozkaż, panie, czeladzi,

Niechaj na stół dobrego wina przynaszają,

A przy tym w złote gęśli albo w lutnię grają.

Kto tak mądry, że zgadnie,

Co nań jutro przypadnie?

Sam Bóg wie przyszłe rzeczy, a śmieje się z nieba,

Kiedy się człowiek troszcze więcej, niżli trzeba. [...]

Próżno ma mieć na pieczy

Śmiertelny wieczne rzeczy;

Dosyć na tym, kiedy wie, że go to nie minie,

Co z przejrzienia² Pańskiego od wieku mu płynie.

A nigdy nie zabłądzi,

Kto tak umysł narządzi,

Jakoby umiał szczęście i nieszczęście znosić,

Temu mężnie wytrzymać, w owym się nie wznosić.

tylko Bóg zna przyszłość
nie wolno nazbyt się
przejmować

nikt nie ucieknie od swego
przeznaczenia

trzeba umieć znosić cierpienie
i szczęście

Chwałę szczęście stateczne³:

Nie chce li też być wieczne,

Spuszczę⁴, com wziął, a w cnotę własną się ogarnę

I uczciwej chudoby⁵ bez posagu pragnę.

Nie umiem ja, gdy w żagle

Uderzą wiatry nagle,

Krzyżem padać i świętych przenajdować⁶ dary,

Aby łakomej wodzie tureckie towary

Bogactwa nie przydały

Wpadwszy gdzie między skały;

Tam ja bezpiecznym sercem⁷ i pełen otuchy

W równej fuście⁸ popłynę przez morskie rozruchy

poczucie bezpieczeństwa

Jan Kochanowski, *Pieśń IX*, [w:] tenże, *Pieśni*, oprac. L. Szčerbińska-Ślęk, wyd. 6, Wrocław 2008.

1 *Być sobie radzi* – cieszyć się razem.

2 *Z przejrzienia* – z postanowienia, z przewidzenia.

3 *Stateczne* – niezmiennie.

4 *Spuszczę* – oddam.

5 *Chudoba* – skromny dobytek.

6 *Przenajdować* – zjednywać.

7 *Bezpečnym sercem* – sercem wolnym od obaw.

8 *Fusta* – rodzaj statku.



Zadania z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego oparte na tekście literackim

Proszę stworzyć listę ważnych pojęć.

Jakie ważne pojęcia mogą być potrzebne?



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Zadania z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego oparte na tekście literackim

3. Ważne pojęcia i słowa-klucze

- epikureizm
- stoicyzm
- przeznaczenie
- szczęście
- filozofia
- recepta



Zadania z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego oparte na tekście literackim

Proszę dokonać uogólnienia.

Jaka jest główna myśl tekstu?



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Zadania z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego oparte na tekście literackim

4. Uogólnienie

W pieśni Jana Kochanowskiego zestawione zostały postawy stoicka i epikurejska.



Zadania z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego oparte na tekście literackim

Proszę znaleźć konteksty.

Jakie inne teksty kultury możemy przywołać?



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Zadania z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego oparte na tekście literackim

5. Inne teksty kultury

W jakich tekstach podaje się receptę na szczęście?
Na przykład:

„Pieśń
o Rolandzie” –
życie rycerza

„Legenda o św.
Aleksym” – życie
ascety

„Colas Breugnon”,
Romain Rolland –
stoicyzm
i epikureizm

„Przedśpiew”,
Leopold Staff –
doświadczenie
ludzkiego losu

„Amelia”, reż.
Jean-Pierre Jeunet
– radość życia

„Jasminum”, reż.
Jan Jakub Kolasiński
– życie zakonne

Klucz doboru tekstów, np.: historycznoliteracki, tematyczny, polemiczny



Zadania z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego oparte na tekście literackim

Na co zwracamy uwagę, słuchając wypowiedzi?

- **funkcjonalność wstępu,**
- **wnikliwość analizy/ interpretacji,**
 - **pogłębienie,**
- **funkcjonalność podsumowania,**
 - **wrażenie ogólne.**



Zadania z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego oparte na tekście literackim

Jak przygotować wypowiedź monologową? Podsumowanie

Czynności podejmowane przez ucznia:

- analiza polecenia
- czytanie tekstu literackiego: szukanie miejsc znaczących, ważnych cytatów
- próba uogólnienia
- wypisanie ważnych pojęć i słów-kluczy
- przywołanie kontekstów
- zaplanowanie wystąpienia.



Budowanie wypowiedzi ustnej
na podstawie tekstu literackiego i ikonicznego

CZĘŚĆ II – TEKST IKONICZNY



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Jak wykorzystać teorie komparatystyczne?

- przekład intersemiotyczny – „przełożenie” dzieła na inny system znaków
- *Strukturalna wspólnota sztuk nie polega na powtarzalności tych samych tematów czy motywów, ale na przeprowadzaniu tych samych operacji, wykonywanych w innym materiale: w języku, na płótnie czy na ekranie. Jej terenami w dziele literackim są styl i kompozycja.*

S. Wyślouch, *Literatura i obraz. Tereny strukturalnej wspólnoty sztuk*,
[w:] *Intersemiotyczność: literatura wobec innych sztuk (i odwrotnie)*,

red. A. Balbus, A. Hejmej, J. Niedźwiedź, Kraków 2004.



Uczeń i tekst ikoniczny (Podstawa programowa)

1. Gimnazjum

Uczeń:

- uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, teatr, film, muzyka, sztuki plastyczne, sztuki audiowizualne;
- przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją;
- omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość; dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne;
- tworzy (...) opis dzieł sztuki (...).

2. Szkoła ponadgimnazjalna

Uczeń:

- prezentuje własne przeżycia wynikające z kontaktu z dziełem sztuki;
- dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne;

Źródło: Podstawa programowa z komentarzami. Tom 2. Język polski w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum, s. 37, 38, 46, 48.

Do odczytania tekstu ikonicznego pod kątem wskazanego w poleceniu problemu nie jest konieczna wiedza z historii lub teorii sztuki. Może ona wprawdzie być pomocna na przykład w opisie obrazu czy rzeźby, ale nie ma decydującego wpływu na trafność interpretacji. W zadaniu egzaminacyjnym (...) celem jest omówienie przekazu, jaki niesie tekst ikoniczny, zauważenie wpisanych w ten tekst wartości, określenie postawy autora wobec rzeczywistości ukazanej w tekście, odniesienie tekstu ikonicznego do tekstów literackich.

Źródło: Część ustna egzaminu maturalnego z języka polskiego od roku szkolnego 2014/2015. Zbiór przykładowych zadań, A. Brożek, J. Dobkowska, K. Kozłowska, J. Malik, J. Nocoń, S. J. Żurek, CKE, Warszawa 2014, s. 161.



Zadania z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego oparte na tekście ikonicznym – typy

POLECENIE

Zdanie zawierające temat (np.)

problematyka
społeczna
i kulturowa

wartości
i
wartościowanie

filozofia

zjawiska
społeczne

zagadnienia
interpretacyjne

Zdanie z czasownikami
operacyjnymi (np.)

omów

rozważ

odpowiedz

odwołaj się do...

IKONICZNY TEKST KULTURY



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Zadania z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego oparte na tekście ikonicznym – przykładowe zadanie

Jaką rolę w życiu człowieka odgrywają książki? Omów zagadnienie, odwołując się do zamieszczonego obrazu oraz wybranych tekstów literackich.



Quint Buchholz*, *Książkowa latarnia*, 1992, Galeria Rothweiler w Karlsruhe.

Źródło: Część ustna egzaminu maturalnego z języka polskiego od roku szkolnego 2014/2015. Zbiór przykładowych zadań, A. Brożek, J. Dobkowska, K. Kozłowska, J. Malik, J. Nocoń, S. J. Żurek, CKE, Warszawa 2014, s. 210.



Zadania z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego oparte na tekście ikonicznym

Proszę spróbować „rozbić” polecenie egzaminacyjne na poszczególne składniki.

Czego oczekuje się od zdającego?

Proszę posłużyć się **Kartą pracy 2**.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Zadania z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego oparte na tekście ikonicznym

1. Analiza polecenia

Jaką rolę w życiu człowieka odgrywają książki?

**problematyka społeczna
i kulturowa**

Omów zagadnienie, odwołując się do zamieszczonego obrazu oraz wybranych tekstów literackich.

co najmniej dwa teksty literackie



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Zadania z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego oparte na tekście ikonicznym

Proszę spróbować dokonać analizy elementów ikonicznych tekstu.

Co pokazuje tekst kultury?



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Zadania z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego oparte na tekście ikonicznym

2. Analiza tekstu kultury



Jakie elementy ikoniczne możemy wyróżnić?

- latarnia
- książki
- filiżanka
- stół
- morze
- niebo
- ptak

Jakie znaczenia można im przypisać?

- światło,
- oświecenie,
- iluminacja...
- ciepło domu...
- wolność...
- spokój...
- refleksja...
- etc.

W jakim układzie są prezentowane?
Jaki jest nastrój obrazu? etc.

Zadania z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego oparte na tekście ikonicznym

3. Interpretacja tekstu kultury



Uogólnienie, np.:

- stół-dom jest podstawą cywilizacji-stosu książek, które niosą światło (lampa)
- dom, napełniony mądrością jest światłem dla świata
- mądrość zamknięta w księgach jest światłem dla świata

teza interpretacyjna

Zadania z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego oparte na tekście ikonicznym

Proszę znaleźć konteksty.

Jakie teksty literackie możemy przywołać?



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Zadania z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego oparte na tekście ikonicznym

4. Poszukiwanie kontekstu

„Cień wiatru”,
Carlos Ruiz Zafon –
literatura jako fascynująca
podróż, przestrzeń
wolności...

„Imię róży”,
Umberto Eco –
literatura jako
poszukiwanie
mądrości

„Do Marka Aurelego”,
Zbigniew Herbert –
literatura jako przestrzeń
prywatnej wolności,
źródło odniesień
kulturowych

„Hamlet”,
William
Shakespeare –
życie a literatura



Zadania z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego oparte na tekście ikonicznym

Jak przygotować wypowiedź monologową? Podsumowanie

Czynności podejmowane przez ucznia:

- analiza polecenia
- analiza i interpretacja tekstu kultury: wskazanie elementów ikonicznych i przypisanie im znaczenia
- próba uogólnienia – sformułowanie tezy interpretacyjnej
- przywołanie kontekstów
- zaplanowanie wystąpienia.



Tworzenie planu wypowiedzi monologicznej

Praca w 4 grupach

Proszę przeczytać zadanie zapisane na otrzymanej karcie pracy 3A lub 3B, przeanalizować polecenie i tekst źródłowy, a następnie przygotować plan wypowiedzi monologicznej.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Tworzenie planu wypowiedzi monologicznej

Karta pracy 3A

**Czy szlachetne intencje mogą usprawiedliwić nieetyczne postępowanie?
Rozważ problem, odwołując się do podanego fragmentu *Dziadów* części III
Adama Mickiewicza, całego utworu oraz innego tekstu kultury.**

Adam Mickiewicz
DZIADY CZ. III

KONRAD

(śpiewa)

Pieśń ma była już w grobie, już chłodna, –
Krew poczuła – spod ziemi wygląda –
I jak upiór powstaje krwi głodna:
I krwi żąda, krwi żąda, krwi żąda.
Tak! zemsta, zemsta, zemsta na wroga,
Z Bogiem i choćby mimo Boga!
(Chór powtarza)

I Pieśń mówi: ja pójdę wieczorem,
Naprzód braci rodaków gryźć muszę,
Komu tylko zapuszcze kły w duszę,
Ten jak ja musi zostać upiorem.

Tak! zemsta, zemsta, etc. etc.

Potem pójdziem, krew wroga wypijem,
Ciało jego rozrąbiem toporem:
Ręce, nogi gwoździami przybijem,
By nie powstał i nie był upiorem.

Z duszą jego do piekła iść musim,
Wszyscy razem na duszy usiędziem,
Póki z niej nieśmiertelność wydusim,
Póki ona czuć będzie, gryźć będziem.
Tak! zemsta, zemsta, etc. etc.

Adam Mickiewicz, *Dziela*, wydanie rocznicowe,
t. 3: *Dramaty*, oprac. Z. Stefanowska,
Warszawa 1995.

Źródło: Część ustna egzaminu maturalnego z języka polskiego od roku szkolnego 2014/2015. Zbiór przykładowych zadań,
A. Brożek, J. Dobkowska, K. Kozłowska, J. Malik, J. Nocoń, S. J. Żurek, CKE, Warszawa 2014, s. 49.



Tworzenie planu wypowiedzi monologicwej

Karta pracy 3B

Czemu służą przedstawienia przyrody w tekstach kultury? Omów zagadnienie, odwołując się do obrazu „Bociany” Józefa Chełmońskiego oraz wybranych utworów literackich.



Józef Chełmoński, *Bociany*, 1900, Muzeum Narodowe w Warszawie.



Dyskusja

Tworzenie katalogu rozwiązań

Jak w procesie nauczania przygotowywać ucznia do budowania wypowiedzi ustnej z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego w oparciu o literackie i ikoniczne teksty kultury?



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Opracowywanie scenariuszy lekcji

Praca w 4 grupach

Proszę opracować scenariusz lekcji języka polskiego dla uczniów IV etapu edukacyjnego, której głównym celem będzie doskonalenie umiejętności budowania wypowiedzi ustnych z zakresu kształcenia kulturowo-literackiego w oparciu o ikoniczne i literackie teksty kultury. Jako podstawowy materiał dydaktyczny proszę wykorzystać zadanie egzaminacyjne zapisane na karcie pracy 4A lub 4B.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Opracowywanie scenariuszy lekcji

Karta pracy 4A

Jakie wizje miasta można odnaleźć w sztuce i literaturze? Omów zagadnienie, odwołując się do obrazu „Paryż widziany z okna” Marca Chagalla oraz wybranych utworów literackich.



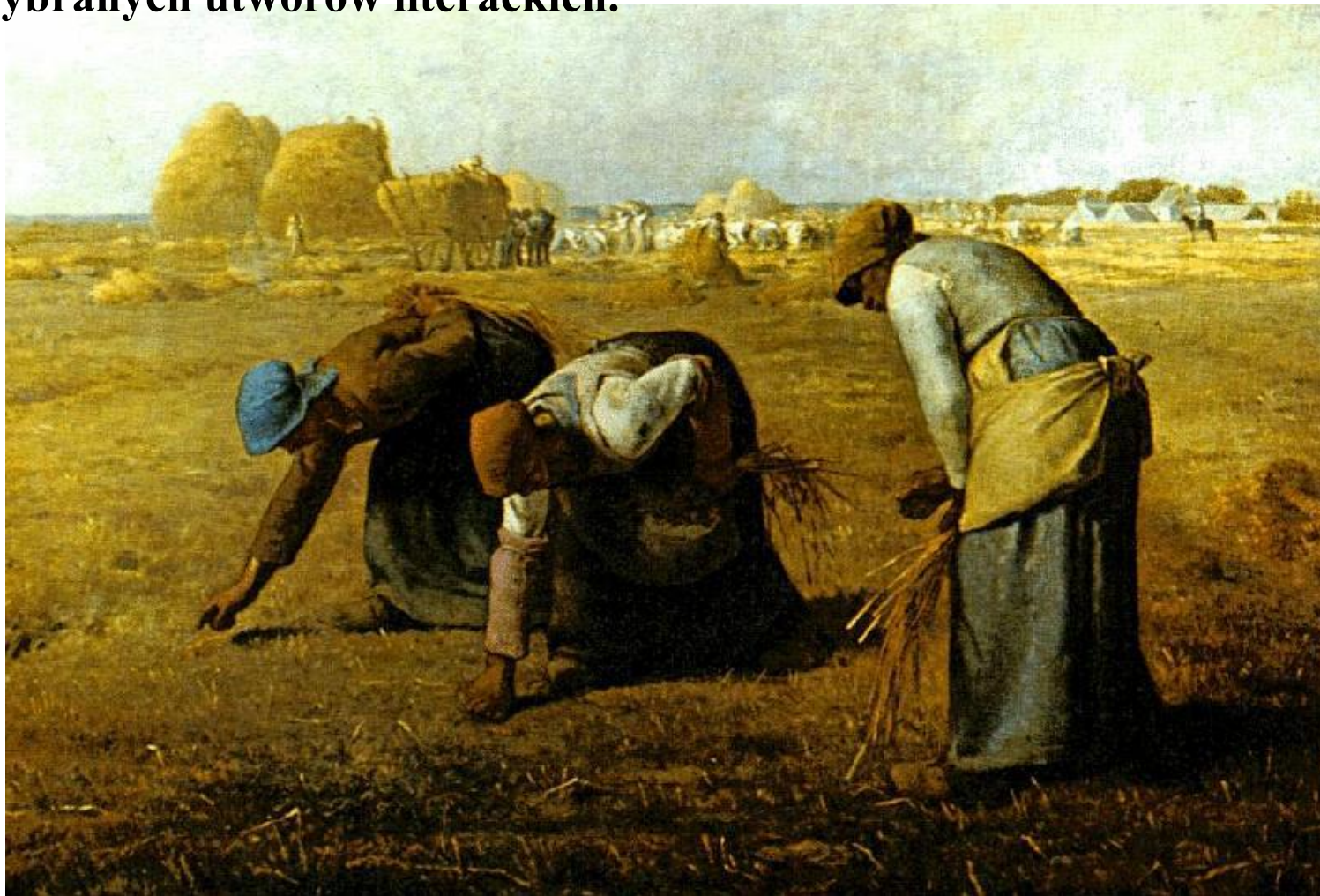
Marc Chagall, *Paryż widziany z okna*, 1913, Guggenheim Museum w Nowym Jorku.



Opracowywanie scenariuszy lekcji

Karta pracy 4B

Czy praca może być interesującym motywem tekstu kultury? Rozważ problem na podstawie obrazu Jean-François Milleta „Zbierające kłosa” i wybranych utworów literackich.



Jean-François Millet, *Zbierające kłosa*, 1857, Musée d'Orsay w Paryżu.



Podsumowanie i wnioski z warsztatów



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Dziękuję za uwagę

Projekt współfinansowany z Unii Europejskiej w ramach
Europejskiego Funduszu Społecznego

